

**AANTEKENINGEN 'Een schreeuw om recht' van Dries van Agt (2009), 'Niet iedereen kan stenen gooien' van Arjan El Fassed (2008), 'Ochtend in Jenin' van Susan Abulhawa (2015) en 'Tegendraadse dromen' van Laurens Samson (2015)**

## **HISTORISCH PALESTINA (TIJDLIJN)**

- Het verlangen naar een thuisland heeft de eeuwen door in Joden geleefd. **4000 jaar geleden** ontving de aartsvader Abraham Jahwehs opdracht en belofte en ging met de zijnen uit Mesopotamië op weg om zich te vestigen in wat later het heilige land kwam te heten. 3000 jaar geleden beleefde daar het koninkrijk van David, de psalmist, zijn hoogtij onder diens bestuur en dat van zijn zoon Salomon. Daaraan was een verblijf van de Israëlieten, aanvankelijk een nomadisch volk, in Egypte voorafgegaan. Omstreeks 1200 v Chr., enkele eeuwen dus voor de bloeiperiode onder David, maakten de Israëlieten zich meester van het land tussen de Jordaan en de Middellandse Zee, in een met wisselend gevoerde strijd met de Kanaänieten.
- Vanaf **1516** (tot 1917) was Palestina onderdeel van het uitgestrekte Ottomaanse Rijk.
- In **1878** woonden er bijna een half miljoen mensen, waarvan volgens de Ottomaanse demografie in de districten Jeruzalem, Nablus en Acre 3% Joods was (15.000-25.000).
- Tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) beloofden de Britten in **1916** bij monde van hun Hoge Commissaris in Egypte onafhankelijkheid aan de Arabieren, in ruil voor steun in de Eerste Wereldoorlog tegen de Turken (McMahon-Hussein-correspondentie). De Britten en Fransen verdelen in het geheim het Middellandse Zeegebied in invloedssferen (Sykes-Picot-overeenkomst). Palestina zou deels onder Britse, deels onder internationale controle komen.
- Nog geen jaar later, in **1917** (2 november), gaf de regering in Londen de Balfour-verklaring uit. Deze verklaring beloofde dat de regering zich zou beijveren voor de vestiging in Palestina van een nationaal tehuis (geen Joodse Staat) voor Joden. In de brief stond duidelijk dat niets mocht worden ondernomen dat afbreuk zou doen aan de rechten van de niet-Joodse gemeenschap, op dat moment de overgrote meerderheid van de bevolking. Op dat moment, in **1917**, woonden in Palestina meer dan 600.000 Palestijnen en slechts 56.000 Joden.
  - o Aan het uitbrengen van de Balfour-verklaring is stevig lobbywerk door zionistische leiders voorafgegaan. De Oostenrijkse journalist Theodor Herzl gaf de aanzet tot de organisatie van een zionistische beweging met zijn boek 'Der judenstaat', gepubliceerd in 1896. Op zijn initiatief werd in 1897 in Basel het eerste Joodse wereldcongres gehouden. De zionisten schaarden zich achter de idee een eigen land te stichten waar Joden beschutting zouden vinden. Palestina zou die veilige haven moeten worden. De zionistische beweging heeft de verdrijving van Palestijnen op touw gezet. Het zijn de aanhangers van de zionistische ideologie die al decennialang heel Historisch Palestina bezet houden en in de bezette gebieden het leven voor de Palestijnse bevolking steeds ondraaglijker maken.
- In **1918** komt Palestina onder Brits militair bestuur.
- In **1919** roept de eerste Palestijnse Nationale Conferentie op tot onafhankelijkheid.
- In **1920** wordt het Brits mandaat officieel erkend tijdens de San Remoconferentie. Herbert Samuel wordt benoemd tot Britse Hoge Commissaris voor Palestina.
- In **1922** steunt de Volkerenbond het Britse mandaat over Palestina zonder instemming van de Palestijnse bevolking.
- In **1923** kreeg Groot-Brittannië het mandaat over (historisch) Palestina. De Balfour-verklaring wordt in de voorwaarden voor het Mandaat opgenomen. De Britten bestuurden Palestina van 1923 tot 1948. In deze periode trokken veel Joodse immigranten naar Palestina. **Het Britse bestuur hield vast aan strikte immigratiequota, maar de diverse zionistische bewegingen, zoals**

de Jewish Agency for Israël, organiseerden op grote schaal illegale immigratie. Hannah Arendt schrijft hier uitvoerig over in haar boek "Eichmann in Jeruzalem".

- In de jaren **1936-1939** brak de Arabisch-Palestijnse opstand uit. Het was een opstand van Palestijnse Arabieren die gericht was tegen Groot-Brittannië enerzijds en tegen de Joodse immigratie anderzijds. Ook Palestijnen pleegde terreurdaden, zowel tegen het Britse bestuur als tegen Joodse immigranten.
- De Britse regering stelde een onderzoekscommissie in, onder voorzitterschap van de Britt Earl Peel. Deze commissie publiceerde in **juli 1937** een rapport waarin ze adviseerde Palestina te verdelen in een Joodse en Arabische Staat. De Joodse Staat zou moeten komen op 33% van het land, terwijl Joods grondbezit in die tijd slechts 5% was. Tenslotte kwam de commissie met het idee dat Palestijnse inwoners woonachtig in dit gebied verdreven moesten worden.
- De Britten zagen de situatie uit de hand lopen en publiceerden in **1939** het zogenaamde witboek met daarin het besluit de Joodse immigratie opnieuw te beperken. Na 5 jaar zou de immigratie moeten stoppen. Ook Joodse landaankopen werden verboden. De aanvankelijk door de Britten opgeleide en gesteunde Joodse milities keerden zich tegen de Britten en bereidden zich voor op een snelle oprichting van de Staat Israël.
- De Britse regering autoriseert in **1940** het Joods agentschap om 10.000 Joden te rekruteren voor het Britse leger in Palestina.
- Vlak voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog (**1939-1945**) was het een chaos in Palestina. Nazi-Duitsland vermoordt 6 miljoen joden. In Palestina voeren revisionistische joden een geweldscampagne tegen de Britten.
- Zodra de Tweede Wereldoorlog eindigde (**1945**), kwam een massale uittocht van joden uit Europa naar Palestina op gang. Door de massale immigratie namen de spanningen tussen de Joden en de inheemse Palestijnse bevolking toe. Het Britse mandaatbestuur probeerde deze 'exodus' te temperen maar die pogingen vonden nergens ter wereld bijval. De verbijsterende berichten die loskwamen over de omvang en aard van de vernietigingscampagne riepen alomedeelven op met de Joden. Al in mei 1945 eiste het Joodse Agentschap de dadelijke vestiging van een Joodse staat in Palestina, zonder opdeling tussen Arabieren en Joden. De Joodse staat moest heel Palestina omvatten, volgens radicale groeperingen binnen de Joodse beweging zelfs ook Trans-Jordanie, het land ten oosten van de Jordaan. Toen die eis niet werd ingewilligd begonnen Joodse strijdgroepen geweld toe te passen. Welbekend is de aanslag op de Britse regeringskantoren in het King David Hotel in Jeruzalem in **juli 1946**. Deze terreurdaad kostte ruim 90 burgers het leven.
- 
- In **1947** geeft Groot-Brittannië het mandaat over Palestina terug aan de Verenigde Naties, de opvolger van de Volkenbond. In 1947 deed een commissie van de VN het voorstel om Palestina in 2 staten te verdelen (**resolutie 181**, 33 van de 56 VN leden stemden voor het plan): een Joodse en een Arabische en een internationale zone rondom Jeruzalem. Het VN plan bedeelde de Joden 55% van Palestina toe. Binnen dat gebied woonden ook nog eens honderdduizenden Palestijnen. De inheemse Palestijnen, die het grootste deel van het land bezaten, zouden genoeg moeten nemen met 42%. De zionisten aanvaardden het plan. De Palestijnen en Arabische Staten verwerpen het. De strijd om Palestina barst los.
  - o In **1947** is het aandeel Joden op de totale bevolking circa 30% (**650.000 Joden in Palestina**). 70% van de bevolking was Palestijns (**1,3 miljoen Arabieren**). De Joden woonden in een relatief klein deel van Palestina: minder dan 7% van het land van Palestina. In het gebied dat aan de Joodse Staat zou gaan toebehoren, woonde in die tijd bijna een half miljoen Palestijnen. De oorlog van 1948 gaf de Israëliëse pioniers

de gelegenheid om deze verhoudingen drastisch te wijzigen. Na de massale verdrijving in 1948 vormen Palestijnen slechts tussen de 15 en 20% van de bevolking van Israël. Ook kreeg de Joodse minderheid de vruchtbaarste gebieden, van Akka tot Ashdod, toebedeeld. Uit Israëlisch archief materiaal dat in de afgelopen 20 jaar is vrij gegeven, is gebleken dat tijdens de Catastrofe 89% van de Palestijnse dorpen door toedoen van gewapende aanvallen is ontvolkt en nog eens 10% in het verlengde hiervan door psychologische oorlogvoering. De vluchtelingen uit de resterende dorpen zijn op eigen initiatief weggetrokken.

- Op **15 mei 1948**, precies 70 jaar geleden, riep David Ben-Gurion de staat Israël uit. David Ben-Gurion heeft zijn (zionistische) kameraden toen overreed voorshands genoeg te nemen met de aangereikte kluif (55%) in het vooruitzicht dat het later wel zou lukken meer land te bemachtigen. Die verwachting is bewaarheid. De volgende dag vallen Arabische legers aan met 25.000 man om het land dat was toebedeeld aan de Arabische staat te verdedigen tegen aanvallen van de Haganah, het 70.000 man sterke Israëlische leger. Na de stichting van de Israël escaleerde het conflict met de omringende Arabische landen, maar die waren geen partij voor het Israëlische leger.
  - o Voor die datum (**maanden maart, april en mei 1948**) waren zionistische milities begonnen met het veroveren van land, naast het gebied dat de Joodse staat volgens het VN-plan zou omvatten. De meeste ophef bracht de slachting in het dorpje Deir Yassin teweeg op 9 april 1948. Maar vanaf maart 1948 werd het verjagen van Palestijnen met man en macht aangepakt. Ilan Pappé stelt dat het etnische zuivering was met het masterplan Dalet (zuiveren van Palestina, maart 1948) ten grondslag.
  - o Voordat het Britse mandaat afliep op **14 mei 1948** en David Ben Gurion om middernacht de Staat Israël uitriep, waren al 300.000 Palestijnen uit hun dorpen en steden verdreven, ondanks het feit dat de Britten nog officieel verantwoordelijk waren voor de ordehandhaving en het beschermen van de bevolking.
- Op **12 juni 1948** gaf Rabin, latere premier van Israël (1974-1977), het bevel: "De inwoners van Lydda moeten zonder onderscheid van leeftijd worden verdreven in de richting van Bayt Nabala." Een soortgelijk bevel kreeg de Kiryati-brigade m.b.t. de inwoners van Ramleh. In juli 1948 wonen 17.000 Palestijnen in Ramleh. Er mochten er slechts 400 blijven. Volgens de Israëlische historicus Ilan Pappé was Ramleh al eerder aangevallen door Joodse militante groepen. In februari 1948 plaatste de Irgun, een Joodse milisie waarover de latere premier Menachem Begin (1977-1983) het commando voerde, een mand met explosieven op de groentemarkt van Ramleh. Bij deze aanslag kwamen 12 Palestijnen om het leven, onder wie 8 kinderen. Vlak voor de oorlog woonde een vijfde van de totale Palestijnse stedelijke bevolking in Ramleh en Lydda.
- In Israëlische schoolboeken heet deze oorlog de Israëlische onafhankelijkheidsoorlog. De internationaal gebezigde term Arabisch-Israëlische oorlog komt noch in Israël noch in de Palestijnse gebieden voor.
- Uiteindelijk werd in **juni 1948** een wapenstilstand gesloten. Israël had toen controle verworven over 78% van Palestina. Jordanië bestuurt vanaf 1948 de Westoever en Oost-Jeruzalem (21,5%) en annexeert het gebied in 1950. Egypte verkrijgt controle over de Gazastrook (1,5%, tot 1967). Binnen dit gebied hebben Israëlische milities en legereenheden in 1948-1949 bijna 500 Palestijnse dorpen ontvolkt en/of vernietigd. Ongeveer 780.000 Palestijnen (64% van de totale Palestijnse bevolking en ongeveer 90% van de Palestijnen op Israëlisch grondgebied) werden van huis en haard verdreven en raken ontheemd. De Israëlische professor Ilan Pappé kwalificeert deze acties als etnische zuiveringen.

- Het verlies van hun land wordt door de Palestijnen al-Nakba ('de catastrofe') genoemd ofwel de eerste Arabisch-Israëliëse oorlog. De Catastrofe is een diepe wond en voor Palestijnen bepalend voor het conflict. Decennialang is weinig gesproken over wat er in 1948 in Palestina is gebeurd. Pas eind jaren 80, nadat een groep Israëliëse "nieuwe" historici de door de Israëliëse overheid vrijgegeven staatsarchieven hadden doorgespit, kwamen de voor Israël pijnlijke feiten boven water over de omstandigheden waaronder de Staat Israël is ontstaan. Tot dan toe werd iedere scholier in Nederland en elders geleerd dat na de Holocaust het dappere Israëliëse volk eindelijk na 2000 jaar een eigen staat had gesticht, die meteen door 5 grote Arabische landen werd aangevallen. Het dappere Israëliëse volk vocht terug en won. Sindsdien leeft het kleine volk te midden van een boze grote Arabische wereld. De realiteit is anders. Het Palestijnse verhaal is jarenlang ontkend en nog steeds zijn weinigen bereid te spreken over wat er in 1948 in Palestina is gebeurd. Wants stel dat het waar is dat Palestijnen gedwongen het land hebben moeten verlaten, dan hadden ze een punt gehad toen ze zeiden dat ze terug wilden keren of in elk geval recht hebben op compensatie van verloren eigendommen.
- Op 24 juli 1948 zette Israël een grootscheeps artillerie- en luchtbombardement in. Associated Press rapporteerde dat Israëliëse vliegtuigen en infanterie met hun niet uitgelokte aanval de Palestijnse wapenstilstand hadden geschonden, het regende bommen. Het dorp werd met de grond gelijk gemaakt. In Ein Hod (Noord Israël, bij Haifa) voltrok de ramp zich op 15 juli 1948. Al twee maanden lang werd rond het dorp gevochten. Ein Hod werd verdedigd door zijn eigen milizie, aangevuld met vrijwilligers uit Arabische buurstaten. Maar op 15 juli volgde een gecombineerde aanval van verschillende Israëliëse eenheden die de verdedigers wegvaagde. De bevolking vluchtte naar het oosten, richting Jenin. Ze zouden hun dorp nooit meer terugzien. Ein Hod werd gekoloniseerd door Joodse kunstenaars uit Frankrijk
- Folke Bernadotte bereidde de oprichting van de United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA, de hulporganisatie van de Verenigde Naties voor Palestijnse vluchtelingen in het Nabije Oosten) voor. Op 20 mei 1948 werd hij Bemiddelaar van de Verenigde Naties voor Palestina. Op 17 september 1948 werd hij in Jeruzalem vermoord.
- Op **11 december 1948** bepaalt de Algemene Ledenvergadering van de VN in **resolutie 194** dat de Palestijnse vluchtelingen mogen terugkeren. Ook wordt compensatie verlangd voor schade aan of verlies van bezittingen. Elk jaar bevestigen de VN deze rechten van de Palestijnse vluchtelingen, maar het lijkt alsof elke discussie over Palestijnse vluchtelingen door ongegronde Israëliëse bezwaren (Israël is te vol, het Joodse karakter van de Staat zou worden aangetast) in de kiem wordt gesmoord. Hoeveel Palestijnen daadwerkelijk terugkeren als ze de mogelijkheid zouden hebben is niet bekend. Wat zeker is, is dat dat aantal in werkelijkheid veel kleiner is dan het aantal Palestijnse vluchtelingen dat nu positief zou antwoorden op dezelfde vraag. Op dit moment is het antwoord op deze vraag een politieke verklaring, niet een individuele intentie.
- De staat Israël is op **11 mei 1949** toegelaten als lid van de VN: **resolutie 273**. Deze resolutie verwijst naar de eerdere **resolutie 194** (1948) over het recht van Palestijnse vluchtelingen op terugkeer. Jordanië annexeert de westoever van de Jordaan. Egypte bestuurt de Gazastrook. De VN-vluchtelingenorganisatie UNRWA wordt opgericht.
  - Na 1848-1949 heeft Israël nog vijfmaal oorlog gevoerd:

- 2<sup>e</sup> Arabisch-Israëlische oorlog in **1956** n.a.v. Suezcrisis (1<sup>e</sup> oorlog = Nakba): Israël valt met Frankrijk en Groot-Brittannië Egypte aan en bezet de Sinaï en de Gazastrook. Israël wordt in 1957 gedwongen zich terug te trekken.
- Zesdaagse oorlog in **1967**
- Yom Kippur-oorlog in **1973**: Egypte en Syrië slagen er niet in de bezette gebieden te heroveren. De oorlog leidt tot diplomatieke pogingen om een Arabisch-Israëlische vrede te bereiken.
- Invasie in Libanon in **1982**, uitmondend in bloedbaden in de Palestijnse vluchtelingenkampen Sabra en Shatilla, waarbij duizenden mensen worden gedood.
- Israël Libanon oorlog in **2006**
- In **1959** richt Yasser Arafat samen met andere Palestijnen verzetsgroep Fatah op.
- In **1964** wordt de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie PLO opgericht door de Arabische Liga.
- In **1967** raakten de Palestijnen de resterende 22% van hun land kwijt: de start van de kolonisatie. In juni van dat jaar viel Israël de omringende Arabische landen aan en veroverde de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook (tussen 1948 en 1967 bestuurd Jordanië de Westoever en Egypte de Gazastrook). Israël veroverde daarnaast de Sinaiwoestijn op Egypte, de Golanhoogte op Syrië en 2 Saoedische eilandjes. Daartoe door hun regering aangemoedigd en zelfs financieel gestimuleerd, hebben zich anno 2009 circa 480.000 Joodse Israëli's op bezet Palestijns gebied gevestigd waarvan bijna 200.000 in en om oost-Jeruzalem. Opnieuw worden ongeveer 300.000 Palestijnen verdreven.
- In **juli 1967** lanceert Yigal Alon een plan, bedoeld om strategische delen van de bezette gebieden voor Israël te behouden door een combinatie van kolonisatie en territoriale versplintering. Het Alon plan is sindsdien de basis voor alle Israëlische activiteiten in de bezette gebieden. De koloniale onderneming wordt niet meer verhuuld.
- De Veiligheidsraad neemt in **november 1967** **resolutie 242** aan, die Israël oproept de bezette gebieden te verlaten.
  - **Het meest langdurige vluchtelingenprobleem is dat van de Palestijnse vluchtelingen. Volgens de beschrijving van de V.N.-Vluchtelingenorganisaties zijn er anno 2014 meer dan 5 miljoen.** Behalve de driekwart miljoen Palestijnen die in de jaren van de Nakba (1948) zijn verdreven uit Israël en de honderdduizenden die in 1967 de wijk hebben genomen uit de toen door Israël bezette gebieden zijn er de 'binnenlandse vluchtelingen'. Dat zijn degenen die thans nog binnen het grondgebied van de staat Israël verblijven, maar die elders in dat gebied woonden voordat zij uit hun huis en van hun land werden gezet door het Israëlische leger. Hun aantal wordt geschat op 200.000 a 250.000. De binnenlandse ballingen verkeren in een bijzondere positie. Anders dan de vluchtelingen die buiten Israël zijn beland zijn zij krachtens een Israëlische wet in 1952 burgers van de staat Israël geworden. Aldus zijn zij uit de publieke belangstelling geraakt. Sinds 1952 krijgen zij geen hulp meer van de VN.
  - **Bij een volkstelling in 1967, direct na de oorlog, besloot Israël Palestijnen, die op het moment van de telling niet aanwezig waren in het land niet mee te rekenen als wettige bewoners.** Door deze administratieve regel werd voorkomen dat deze Palestijnen zouden terugkeren naar huis. Ongeveer 90.000 Palestijnen verloren hun verblijfsrechten. Israëlische wetten definiëren de staat als een Joodse Staat in plaats van een staat voor al haar burgers. De Israëlische nationaliteit en het recht op verblijf zijn geregeld in meerdere wetten. De Israëlische wet op de Terugkeer werd in 1950 goedgekeurd en geldt alleen voor Joden. Het houdt in dat iedere Jood, waar ook ter

- wereld, Israëlisch staatsburger kan worden, terwijl miljoenen Palestijnen, ontheemd sinds 1848 en 1967, niet mogen terugkeren naar de dorpen en steden die zij zelf hebben gebouwd. Vanaf 1948, tot eind jaren 70, vluchtte of migreerde het merendeel van de 856.000 Joden in de Arabische wereld als gevolg van deze oorlog, meestal onder achterlating van al hun bezittingen. Ongeveer 400.000 van hen kwamen tussen 1948 en 1951 in Israël aan en maakten 56% uit van het totaal aantal immigranten in de nieuw gevormde staat. In 1972 waren 586.000 van hen in Israël opgevangen. De overigen waren naar Amerika en Europa (met name Frankrijk) gegaan.
- Fatah en andere Palestijnse organisaties beginnen in **1967 (tot 1970)** van Jordaans gebied een guerrilla tegen Israël. In 1968 grijpen deze facties de controle over de PLO.
    - o Op **21 maart 1968** vond de slag bij Karameh plaats: 29 Israëlische soldaten werden gedood en 150 Palestijnse strijders. Het Israëlische leger trok zich terug. Voor veel vluchtelingen betekende Karameh een keerpunt. Zij sloten zich massaal aan bij de Palestijnse guerrilla groepen. In maart 1968 trok een ontzagwekkend Israëlisch invasieleger door de ochtendmist over de Allenbybrug Karameh binnen, met de bedoeling de guerrillabasis van de PLO in enkele uren uit te schakelen. Israël maakte een misrekening. Yasser Arafat "Wat wij hebben gedaan is dat we de wereld hebben doen beseffen dat de Palestijn niet langer vluchteling nummer zoveel is, maar behoort tot een volk dat de tegels van zijn lot in handen heeft en dat in een positie verkeert om zijn eigen toekomst te bepalen."
    - o In **februari 1969** wordt Fatah leider Yasser Arafat gekozen tot voorzitter van het Uitvoerend Comité. De PLO facties voeren tal van 'internationale operaties' uit, voornamelijk vliegtuigkapingen.
    - o In **1970** verdrijft Jordanië de PLO, die vervolgens uitwijkt naar Libanon.
    - o Uiteindelijk kwam in de zomer van **1971** een einde aan deze oorlog die in het Palestijnse collectieve geheugen is gegrift staat als "zwarte september".
  - Kanafani komt in **1972** om het leven toen Israëlische agenten een bom onder zijn auto tot ontploffing brachten. Kanafani is een beroemde Palestijnse schrijver uit Akka. Hij was met zijn familie gevlucht naar Libanon en later Syrië. Kanafani was woordvoerder van het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina, een linkse politieke beweging.
  - In 1972, 5 jaar na de kolonisatie, had Israël 49 nederzettingen in bezet gebied gebouwd, waarvan 11 op de westelijke Jordaanoever. Op dinsdag **5 september 1972** werd de wereld opgeschrikt door een Palestijnse aanval op het Israëlische Olympische team in München. Het eindigde in een bloedbad: 11 dode atleten, 5 gedode gijzelnemers en 1 gedode Duitse politie agent. Ter vergelding bombardeerden de Israëlische luchtmacht Palestijnse vluchtelingenkampen in Libanon en Syrië. Honderden Palestijnen kwamen om het leven.
  - Van **6 tot 25 oktober 1973** duurt de Oktoberoorlog (Yom Kippur-oorlog). De VN Veiligheidsraad neemt **resolutie 338** aan, waarin de raad een onmiddellijk staakt-het-vuren en de uitvoering eist van **resolutie 242** van 1967.
  - In **1974** erkent de VN de PLO als enige wettelijke vertegenwoordiger van het Palestijnse volk. Arafat spreekt de Algemene Ledenvergadering toe. In 1975 krijgt de PLO een waarnemersstatus bij de VN.
  - In **1976** werden de eerste Palestijnse gemeente raadsverkiezingen gehouden. De verkiezingen werden gewonnen door de Palestijnse nationalist en niet de veelal pro-Jordaanse traditionele leiders. Van de in totaal 191 gemeenteraadzetels behaalde de nieuwe generatie Palestijnse leiders de absolute meerderheid.



- In mei **1977** wordt Likud-leider Menachem Begin gekozen tot premier van Israël (tot 1983). Begin versnelt de kolonisatie van de bezette gebieden. Tijdens zijn verkiezingscampagne bezocht hij de Israëlische nederzetting Elon Moreh, die zonder toestemming van de vorige regering was gesticht op een heuvel in de buurt van Nabloes. Palestijnen waren boos over het besluit van de regering-Begin om 19 nieuwe nederzettingen te bouwen en 12 legerposten om te vormen tot nederzettingen. Volgens velen was dit besluit genomen om radicale kolonisten van Gush Emunim, het verbond van Getrouwen, gerust te stellen. Het land waar de kolonisten van Gush Emunim aanspraak op maakten was privé eigendom van 17 Palestijnse families uit het dorpje Rujeib.
- In **september 1978** kwamen de Egyptische president Anwar Sadat en de Israëlische premier Menachem Begin in de Verenigde Staten voor geheim overleg bijeen op het buitenverblijf van de Amerikaanse president Jimmy Carter, Camp David.
  - o Deze onderhandelingen leidden uiteindelijk tot 2 akkoorden. Israël zou zich terugtrekken uit de Egyptische Sinaïwoestijn die het sinds de Zesdaagse Oorlog in 1967 bezet had. In ruil beloofde Egypte volledige diplomatieke betrekkingen met Israël. Tegelijkertijd onderhandelden ze over de toekomst van de Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook. Zonder dat met Palestijnse vertegenwoordigers werd gesproken, kwamen Sadat en Begin overeen dat de Palestijnse bevolking in de bezette gebieden gedurende een overgangsperiode van 5 jaar zelfbestuur zou krijgen. Het was voor Israël vooral een regeling die de autonomie van de bewoners inhield en niet van het land. De vorm van beperkt zelfbestuur waarover Egypte en Israël spraken, had weinig te maken met zelfbeschikking en vrijheid waar Palestijnen naar snakten.
- In **1979** veroordeelt de VN Veiligheidsraad in **resolutie 452** de bouw van Israëlische nederzettingen.
- Op **26 maart 1979**, dag waarop de Camp David akkoorden werden ondertekend, hielden lokale leider een algemene staking. Het Israëlische militaire bestuur reageerde met harde hand. In toenemende mate maakte Israël het de burgemeesters moeilijk om politieke bijeenkomsten bij te wonen. De burgemeesters vormden de kern van het Comité voor Nationale Richting, een bundeling van prominente politici en maatschappelijke organisaties. Zij namen afstand van de meer traditionele, pro-Jordaanse en op familie gebaseerde leiders. De relatie tussen het Comité en de PLO omschreven de leden als de verhouding tussen een man en een vrouw in een gezond huwelijk.
- In **1980** vinden bomaanslagen plaats op de burgemeesters van Nabloes, Ramallah en El Bireh. De Europese Gemeenschap neemt de Verklaring van Venetië aan waarin de lidstaten stellen dat de Palestijnen hun recht op zelfbeschikking moeten kunnen uitoefenen en dat de PLO betrokken moet worden bij de vredesbesprekingen.
- In 1982 had Israël aanvallen op Libanon uitgevoerd om de PLO te provoceren tot vergeldingsacties. PLO leiders sloten een pact met de duivel om de vrouwen en kinderen veiligheid te garanderen in de vluchtelingenkampen. In april 1982 hadden de VN al 2125 schendingen van het Libanese luchtruim geregistreerd en 652 van de Libanese territoriale wateren. 6 juni 1982 viel Israël Libanon aan. Een 90.000 man sterk invasieleger trekt op langs de kust van Libanon. Media: "Israël slaat terug tegen de PLO, een 6.000 leden tellend terroristische verzetsbeweging, die tot doel heeft Joden af te maken. Dit is een vredesmissie. Wij zijn gedwongen tot de inval om vrede te bewaren." In augustus was het resultaat: 17.500 burgers gedood, 40.000 gewond, 400.000 ontheemd en 100.000 dakloos.
- In **1982** worden de Palestijnse burgemeesters afgezet. Israëlische invasie in Libanon. De PLO moet Beiroet verlaten en vestigt haar hoofdkwartier in Tunis. Christelijke milities richten onder

toezien van het Israëlisch leger een slachtpartij aan in de Palestijnse vluchtelingenkampen Sabra en Shatila in Libanon. De bloedbaden in Sabra en Shatila vonden plaats vanaf 16 tot 18 september 1982 in de Palestijnse vluchtelingenkampen Sabra en Shatila in de Libanese hoofdstad Beiroet. Naar schatting werden 700-3500 personen, hoofdzakelijk burgers, vermoord door een Libanese Falangisten-militie onder het commando van Elie Hobeika.

- De 1e intifada (Palestijnse volksopstand) breekt **in 1987 uit (tot 1993)**.
  - o Op **8 december 1987** werden 4 Palestijnen gedood en raakten er 7 gewond toen een vrachtwagen van het Israëlische leger inreed op hun bestelwagens bij een afzetting in de Gazastrook. Dit incident was de aanleiding tot massale demonstraties, protestacties en stakingen, waarbij het Israëlische leger hardhandig ingreep en talrijke slachtoffers aan Palestijnse kant maakte. De opstand was meer dan confrontaties tussen stenen gooiende Palestijnen en gewapende Israëlische soldaten. Palestijnen gingen hun eigen eten verbouwen en namen massaal ontslag bij Israëlische werkgevers. Zelfredzaamheid werd het devies.
  - o Tijdens de intifada mochten Palestijnen lange tijd hun huizen niet uit. Soms werd de gehele bevolking voor een maand huisarrest opgelegd. Een keer per week mochten Palestijnen een uur het huis uit om boodschappen te doen. De scholen waren langdurig gesloten. Tijdens de intifada had het Verenigd Leiderschap besloten dat winkels overdag 3 uur open mochten zijn, ook als er geen huisarrest van kracht was. De rest van de dag was er een algemene staking.
  - o Tussen december 1987, het begin van de Volksopstand, en eind 1989 arresteerde het Israëlische leger meer dan 50.000 Palestijnen. Dat was 16% van de mannelijke bevolking. In 1989 zaten 14.000 Palestijnen in Israëlische detentiecentra. Ter vergelijking: in Zuid-Afrika had het blanke apartheidsregime in hetzelfde jaar op een totale bevolking van 24 miljoen zwarte Afrikanen er 5.000 achter de tralies zitten. De meeste gevangenen werden vastgehouden zonder enige vorm van proces of aanklacht.
- Van **17 tot 19 juli 1988** waren Ruud Lubbers en zijn minister van Buitenlandse zaken, Hans van den Broek, in Israël. Nederland heeft een belangrijke rol gespeeld bij het faciliteren van de emigratie van Russische en Poolse Joden naar Israël. Lubbers en van de Broek waren in Israël om dankbetuigingen in ontvangst te nemen. Van den Broek bracht een bezoek aan het vluchtelingenkamp Kalandia, tussen Ramallah en het noorden van Jeruzalem. In 1949 opgezet door de VN voor met name vluchtelingen uit de omgeving van Jeruzalem. De Israëlische regering was daarover geïrriteerd. Lubbers had een paar dagen voor het bezoek tegen journalisten gezegd dat Israël zich moest terugtrekken uit de bezette gebieden. Lubbers en van den Broek waren de eerste hoge buitenlandse gasten sinds het uitbreken van de intifada op 9 december 1987.
- De Islamitische verzetsbeweging Hamas wordt opgericht in **1988**. In een Hamas-manifest doet de groepering een oproep aan alle moslims om deel te nemen aan de strijd tegen de joden. Er staat te lezen dat Allah diegenen die zich aansluiten rijkelijk zal belonen. Bijna 30 jaar na publicatie van dit Hamas-document zijn zelfs bij deze twee belangrijkste grondbeginselen (strijd tegen Israël en nauwgezet naleven van de islamitische leer) kanttekeningen te plaatsen. Binnen de beweging gaan voorzichtig stemmen op om toch eens de dialoog met Israël aan te gaan, ook de strenge naleving van de islamitische regels blijkt relatief. Hamas is bij een deel van de Palestijnen nog steeds geliefd. Vooral de onverzettelijke taal en de onophoudelijke aanvallen op Israël dwingen respect af.



- Op **15 november 1988** kwam de Palestijnse Nationale Raad bijeen in Algiers. Arafat proclameerde een onafhankelijke Palestijnse Staat. Met Arafat (Fatah) als president. In een verklaring werd de VN verzocht de bezette gebieden onder internationaal toezicht te plaatsen. Volgens de PLO zou de bevolking dan beter zijn beschermd en kon een einde worden gemaakt aan de bezetting. Arafats toespraak duurde 20 minuten en was geschreven door de Palestijnse dichter Mahmoud Darwish. Met het uitroepen van de Staat Palestina aanvaardde het Palestijnse parlement in ballingschap tevens een serie VN-resoluties: 181 (1948: verdeling en acceptatie van Palestina in 2 afzonderlijke Staten), 242 (1967) en 338 (1973, Israël moet zich terugtrekken uit bezette gebieden). Met de aanvaarding van deze resoluties erkende het Palestijnse parlement het bestaansrecht van Israël en toonde het zich bereid te onderhandelen over een oplossing van het conflict. De PLO nam dus het historische besluit de soevereiniteit van de staat Israël te erkennen over al het (78%) grondgebied waarover het vanaf 1948 tot medio 1976 had geheerst. Deze erkenning berustte op de vanzelfsprekend geachte veronderstelling dat het de Palestijnen dan zou worden gegund in vrijheid te leven in de resterende 22% van Palestina die Israël sinds 1976 bezet hield.
- In **1992** werd de PLO als gesprekspartner door Israël erkend bij geheime besprekingen tussen Israëlische en Palestijnse onderhandelaars in Noorwegen, nadat ze verzwakt en uitgehold was en financieel aan de grond zat. Toen ze de politieke steun van de Sovjet-Unie had verloren. Toen had de PLO geen financiële steun meer van de Golfstaten: de Palestijnen hadden Irak gesteund tijdens de Golfoorlog.
- In **1993** werd een Principeverklaring in Washington ondertekend waarin staat dat tijdens een interim-periode van 5 jaar een Palestijnse Autoriteit geformeerd zal worden die het bestuur krijgt over Gaza en de omgeving van Jericho. De zogenaamde Oslo-akkoorden. Na 5 jaar zal verder onderhandeld worden over een permanente regeling. Ook staat erin dat tijdens de interim-periode niet gerept zal worden over de status van Jeruzalem, de nederzettingen, de vluchtelingen en de grenzen. De PLO erkent het bestaansrecht van Israël. Israël erkent de PLO als vertegenwoordiger van de Palestijnen. De Palestijnen kregen beperkte autonomie, in ruil voor erkenning van de Staat Israël.
  - o Het Israëlische leger trok zich terug uit de grote Palestijnse steden, waaronder Nabloes en Ramallah, maar de militaire bezetting bleef intact. De Oslo-akkoorden maakten het mogelijk voor Israël door te gaan met het bouwen van nederzettingen en het verder onteigenen van Palestijns land, terwijl de wereld niets anders wist dat dat er een vredesproces gaande was. Alle belangrijke kwesties die het conflict bepaalden, en nog steeds bepalen, werden uitgesteld tijdens de geheime onderhandelingen door Israëlische en Palestijnse onderhandelaars. De Palestijnse onderhandelaars verspelden zo hun troeven.
  - o Er was stevige kritiek vanuit Palestijnse zijde. Onder andere van Edward Said, hij is een van de belangrijkste critici van Arafats beleid: "de akkoorden reppen niet van soevereiniteit en zelfbeschikking van Palestijnen. Arafat en de zijnen verschaften zich een zekere status, maar het Palestijnse volk is er geenszins bij gebaat." Arafat heeft het boek verboden. De Palestijnse professor aan de Columbia Universiteit in New York heeft zijn hele leven doorgebracht in ballingschap. Hij heeft met zijn beroemdste werk, Orientalism, aangetoond dat het denken over het Midden-Oosten niet objectief is en beïnvloed wordt door het kolonialisme. In 1984 schreef hij het essay 'Permission to Narrate' over de Israëlische invasie in Libanon. Volgens Said zijn Palestijnen vooral op zoek naar toestemming om hun eigen verhaal en geschiedenis te vertellen. Volgens

- hem stuit elke poging dit te vertellen op het negeren, in twijfel trekken en ontkennen van het waarheidsgehalte ervan.
- Dichter Darwish was lid van de Uitvoerende Raad van de PLO, het hoogste bestuursorgaan van de Bevrijdingsorganisatie. Op 13 september 1993, de dag dat Arafat de hand van de Israëlische premier Rabin schudde en daarmee de Oslo-akkoorden bekrachtigde, stapte hij uit protest op. Hij wilde geen verantwoordelijkheid nemen voor de bezegeling van de akkoorden.
  - De beoogde einddatum van de Oslo-overeenkomst (1999) wordt niet gehaald.
  - In **1994** schiet een Joodse kolonist in een moskee in Hebron 29 biddende Palestijnen dood. In het verdrag van Cairo wordt de eerste fase van het Oslo-proces bezegeld: Israël hergroepeert zijn troepen rond de Joodse nederzettingen in de Gazastrook. Het leger trekt zich terug uit de stad Jericho. De Palestijnse Autoriteit (PLO leider Arafat) vestigt zich in juli 1994 in ongeveer 60% van de Gazastrook en in Jericho. De nederzettingen groeien extra hard.
  - In **1995** tekenen Israël en de PLO een nieuwe overeenkomst: Oslo II. De Palestijnse Autoriteit krijgt de volledige controle over 3% van de Westoever en gedeeltelijke zeggenschap over 27%. Israël houdt de macht in de resterende 70%. Maar voor het hele gebied geldt dat het Israëlische leger te allen tijde kan binnenvallen, mensen kan arresteren en zeggenschap heeft over de handel van en naar de Westoever.
    - Tussen **november en december 1995** trok Israël zijn soldaten terug uit 6 steden (3% van de Westoever: Nabloes, Jenin, Qalqilya, Tulkarem, Bethlehem en Ramallah). Hierna zou Israël terugtrekken uit Hebron, gebied B (27%) en gebied C (40% Gazastrook en 70% Westoever). Dat is tot nu toe niet gebeurd. De nederzettingen en Jeruzalem vallen buiten de Oslo akkoorden. Hierover zou later verder gepraat worden. Intussen is het aantal kolonisten onder leiding van de Israëlische Arbeiderspartij toegenomen van 112.000 tot bijna 145.000.
  - In **1996** weet Likud-leider Benjamin Netanyahu de verkiezingen te winnen (regeert tot 1999).
  - Israël opent in **1996** een 2<sup>e</sup> ingang van de tunnel onder de Aqsa moskee in Jeruzalem. Dit leidt tot zware gevechten tussen het Israëlische leger en Palestijnse demonstranten.
  - In **1997** wordt een overeenkomst gesloten tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit over de gefaseerde terugtrekking van het Israëlische leger uit een aantal wijken in Hebron.
  - In **februari 1997** besloot de Israëlische regering een nieuwe nederzetting te bouwen op Palestijnse grond tussen Jeruzalem en Bethlehem, Har Homa. Met de bouw van Har Homa zal Jeruzalem volledig omringd zijn door Joodse nederzettingen. Op Jabal Abu Ghneim, een heuvel met pijnbomen, komen als het Israël ligt, bijna 7.000 woningen, exclusief voor Joodse Israëli's.
  - In **1998** komen Israëlische en Palestijnse onderhandelaars in de Verenigde Staten bijeen om te praten over gedeeltelijke terugtrekking van het Israëlische leger. Het Wye River-akkoord voorziet in een gefaseerde Israëlische terugtrekking van 13% van de Westelijke Jordaanoever. De Israëlische regering bevriest dit akkoord 2 maanden later.
  - Einde van de interim-periode van zelfbestuur in **1999**. Diverse overeenkomsten (Wye River en Sharm-al-Shaikh) worden door Israël niet uitgevoerd. Onder zware druk van de EU, Israël en de Verenigde Staten ziet de PLO af van het uitroepen van een onafhankelijke Palestijnse Staat. In Israël komt de Arbeiderspartij onder leiding van Ehud Barak aan de macht.
  - In **2000** vonden de mislukte Camp David gesprekken plaats met Clinton. Hem lukte niet wat voorganger Jimmy Carter wel lukte in 1979 in de vorm van een vredeverdrag tussen Israël en Egypte en in 1994 met een vredesverdrag tussen Israël en Jordanië.
    - Israëls voorstel tijdens de Camp David-onderhandelingen in de zomer van 2000 kwam erop neer dat Israël zich volledig uit de Gazastrook zou terugtrekken, maar dat het de

grote nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever zou behouden. Ook zou Israël controle houden over sommige gebieden waardoor een levensvatbare Palestijnse staat onmogelijk zou zijn. Met het 'genereuze aanbod' van Barak zou de Westelijke Jordaanoever in 3 delen worden opgedeeld. In ruil voor vruchtbare grond op de Westelijke Jordaanoever zouden de Palestijnen een stuk woestijn vlakbij Gaza krijgen, slechts een tiende deel van het deel die Israël zou annexeren op de Westelijke Jordaanoever. De Jordaanvallei, een gebied ten westen van de grens met Jordanië, zou ook onder Israëls controle blijven. Als Arafat dit aanbod had aanvaard, waren de belangrijkste aspecten van de bezetting intact gebleven.

- Op **28 september 2000** bezoekt Ariel Sharon (premier van 2001 -2006) met ongeveer 1000 soldaten de Haram-al-Sharif (Tempelberg: voor moslims het belangrijkste heiligdom in Palestina waar de Rotskoepel en de Aqsa moskee staan). Op 29 september 2000 worden bij rellen op de Tempelberg 4 Palestijnen gedood.
- De 2e intifada vindt plaats (2000 tot 2005).
- In **mei 2001** zet Israël gevechtsvliegtuigen in. Op 6 februari **2001** wordt Ariel Sharon gekozen tot premier (2001-2006) van Israël. Hij verbreekt elk contact met de Palestijnse Autoriteit en noemt 'Arafat' irrelevant.
- Op **27 maart 2002** komen bij een Hamas aanslag op het Park Hotel in Netanja tijdens een Pesach viering 26 Israëli's om. Op 28 maart begint Israël de operatie Defensive Shield, waarbij de grote steden op de Westoever worden herbezet en vele terroristische cellen worden ontmanteld.
- In april 2002 was Jenin, en dan voornamelijk het nabijgelegen vluchtelingenkamp, het toneel van een grootschalige inval van Israëlische troepen die op hevige tegenstand stuitten, dat veel belangstelling kreeg in de internationale media. In 2002 viel het Israëlische leger de stad (net als Nablus) binnen als onderdeel van Operatie Beschermingsschild, om terroristen te bestrijden. Op 3 april 2002 omsingelden zo'n 1000 Israëlische infanterietroepen met tanks en helikopters Jenin en haar vluchtelingenkamp in het kader van de Operatie Beschermingsschild, die naast Jenin ook andere grote Palestijnse steden op de Westelijke Jordaanoever omvatte. Het gebied werd een 'gesloten militaire zone' verklaard, waardoor het voor journalisten en hulpverleners niet mogelijk was om het te betreden. Jenin begroef 53 lijken, maar honderden bleven vermist. Het officiële rapport van de VN, opgesteld door mannen die nooit in Jenin zijn geweest en noch met daders, noch met slachtoffers hebben gesproken, concludeerden dat er geen massamoord had plaats gevonden. Jenin is een Palestijnse stad op de Westelijke Jordaanoever met ca. 39.000 inwoners (Census 2007). Het ligt ten noorden van Nablus. Bij de stad ligt tevens een Palestijns vluchtelingenkamp met 10.371 bewoners, waarvan de helft minderjarig.
- In **2002** begon Israël op de Westoever met de bouw van een scheidingsmuur. De muur moet naar huidig plan 723 kilometer lang worden. Al snel werd duidelijk waar die muur gebouwd zou worden: niet op de grens tussen de Westoever en Israël, maar op de Westoever, deels ver daarbinnen. Daarom oordeelde het Internationaal Gerechtshof in 2004 dat de muur illegaal is en moet worden afgebroken. Israël en de Verenigde Staten zijn de enige twee landen die er geen probleem mee hebben. Ook werd duidelijk waarom Israël de muur op de Westoever bouwt: om zoveel mogelijk nederzettingen in te lijven. Anno 2009 is een groot deel van de muur af. Hij doorsnijdt de Westoever, leidt tot inbeslagname van grote stukken Palestijns land en isoleert Oost-Jeruzalem. De Palestijnen raken opgesloten in kleine, verpauperde bevolkingsgebieden. Van het vooruitzicht op een levensvatbare Palestijnse Staat blijft niets over.

- De Verenigde Staten lanceren in **2003** de Routekaart naar Vrede om het 'vredesproces' nieuw leven in te blazen. Die moet leiden naar een onafhankelijke, levensvatbare Palestijnse Staat in 2005. Arafat benoemt Mahmoud Abbas als premier van de Palestijnse Autoriteit. Sharon kondigt zonder voorafgaande onderhandelingen terugtrekking aan van Israëlische troepen uit de Gazastrook.
- In **2004** vindt een grootscheepse militaire aanval plaats op het Palestijnse vluchtelingenkamp Rafah in de Gazastrook. Israël krijgt Amerikaanse steun voor de ontruiming van een aantal nederzettingen in de Gazastrook. Het Internationaal Hof van Justitie in Den Haag oordeelt dat de bouw van de muur in de bezette Palestijnse gebieden in strijd is met het internationaal recht. In november overlijdt Arafat.
- In **augustus 2005** ontmantelde Israël de nederzettingen in de Gazastrook, waarin ongeveer 7.500 kolonisten hadden gewoond. Veel van de meer 200 nederzettingen (inclusief buitenposten) op de Westoever werden intussen uitgebreid. Volgens de Israëlische mensenrechtenorganisatie B'Tselem nemen die nederzettingen meer dan 40% van de westoever in beslag.
- In **2005** volgt Abbas Arafat op als president van de Palestijnse Autoriteit (beiden Fatah) en doet Hamas voor het eerst mee aan de gemeentelijke verkiezingen, met groot succes. Sharon krijgt een beroerte en raakt in een coma. Israëlische kolonisten worden geëvacueerd uit de Gazastrook.
- Binnen Hamas bestaan naast een gewelddadige tak ook een politieke en verschillende sociale takken. Vooral de sociale inspanningen die Hamas in Gaza verrichtte, zoals het regelen van ouderenzorg en kinderopvang, in combinatie met afkeer van Fatah-leiders, zorgden er in **2006** voor dat de beweging de Palestijnse verkiezingen won. Er bestaat ook nog een internationale afdeling van Hamas. Hamas is in feite een verzameling van invloedrijke mannen, allemaal met een eigen domein. De fundamentalistische leer van de islam is de ideologische basis van de hele beweging en de onomstreden vijand is Israël.
- In **2006** brachten de parlementsverkiezingen victorie voor Hamas: de groepering verwierf 74 van de 132 zetels en Fatah maar 43. Na het mislukken van onderhandelingen over een coalitieregeling met Fatah vormt Hamas de regering. Het Kwartet (de gezamenlijke missie van de Verenigde Naties, de Verenigde Staten, de Europese Unie en Rusland) begint een boycot van de Palestijnse Autoriteit. Het Kwartet eist dat de Hamas-regering het geweld afzweert, Israël erkent en bestaande overeenkomsten respecteert. Hamas weigert. Israël doet de Gazastrook vrijwel op slot, nadat ze de Gazastrook in 2005 hadden ontruimd, en opent een grootscheepse aanval op de Gazastrook.
- In **2007** verdeelde de overname van de Gazastrook door de fundamentalistisch-islamitische Hamas de bevolking, Abbas van Fatah kreeg de controle over de Westelijke Jordaanoever en werd internationaal erkend als de officiële Palestijnse Autoriteit terwijl Hamas controle bleef houden over de Gazastrook. In antwoord hierop trok de Israël de omknelling van Gaza nog strakker aan: omsingeling werd wurgend. Nadien is er in Gaza een schreeuwende nood ontstaan aan voedsel, water, medicijnen, brandstof en andere basale behoeften.
- Op **18 januari 2008** kwam de escalatie van wederzijds geweld tussen Israël en Hamas tot een climax. Israël sloot alle grensovergangen met Gaza en voerde dezelfde dag nog een bombardement uit.
- In **juni 2008** had Hamas een staakt-het-vuren ingesteld, de zoveelste in een reeks. Israël hield zich hier niet aan.
- Op **4 december 2008**, enkele weken voordat de ruim van tevoren geplande operatie Cast Lead uitbrak, stelde de VN-rapporteur voor de bezette Palestijnse gebieden, prof. Richard Falk, in

een persverklaring aan de kaak dat Israël ondanks een wapenstilstand het beleg van Gaza in volle hevigheid had doorgezet.

- Op **27 december 2008** opende Israël wederom een aanval op Gaza, die 22 dagen duurt. Meer dan 1300 Palestijnen en 13 Israëli's worden gedood. De aanval begon met een grootscheeps luchtoffensief. De kritiek op de aanval kwam van alle kanten. Ook uit Israël zelf (vredesorganisatie Gush Shalom, Haaretz). Israël wordt van oorlogsmisdaden beschuldigd. Kanwisher c.s. hebben uitgezocht wie het eerst dodelijk toeslaat na gevechtspauzes. Gebleken is dat het in verreweg de meeste gevallen Israël is dat na een pauze een tegenstander doodt (79% begint Israël, 8% Palestijnen en 13% beiden).
- Tussen 14 en 21 november 2012 breekt een geweldsescalatie (om het woord minioorlog maar te vermijden) in en rond Gaza. Operatie Pillar of Defence (Verdedigingszuil). De VN houden de eindstand op 6 omgekomen Israëliërs en zo'n 150 Palestijnen, van wie meer dan 100 burgers. Israël claimt meer dan 200 gewonde burgers te hebben, aan Palestijnse kant zijn er dat bijna 1000.
- Op **29 november 2012** verkreeg Palestina de status van "waarnemerstaat niet-lid" binnen de Verenigde Naties toen **Resolutie 67/19** van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties met grote meerderheid werd aangenomen.
- In de **zomer van 2014** slaat de sfeer in Jeruzalem om als bekend is geworden dat er 3 Israëliëse scholieren zijn vermoord. Een groep kolonisten eist dat de bestuurder de haltes van de Arabische wijken overslaat en in de tram wordt onderling flink gescholden. De straten van de Arabische wijk Beit Hanina en de aangrenzende Arabische wijken vullen zich met woedende demonstranten. Protesterende Palestijnen en Israëliëse ordediensten komen hard met elkaar in confrontatie. Ze schieten met scherp, het lijkt wel oorlogsgebied. Pas na een paar maanden keert de rust weer terug op straat. De haltes in 2 van de 3 Arabische wijken worden definitief gesloten. Voortaan rijdt de tram zo snel mogelijk door naar de dichtstbijzijnde nederzetting.
- **Zomer 2014:** operatie Protective Edge (Beschermende Oever) met grondinvasie (die in 2012 uitbleef). Een bloedbad is het gevolg: meer dan 2.000 Palestijnen, 72 Israëliërs en een Thaise gastarbeider komen om. Gaza wordt in de as gelegd. Na anderhalve maand bereiken de twee partijen een staakt-het-vuren.
- Tijdens de oorlog van 2014 legt het Israëliëse leger, bij wijze van vergelding, Rafah (vluchtelingenkamp/stad in Gaza) in puin. Alles is doelwit inclusief een VN-school. Zelfs de VS - Israëls trouwste bondgenoot - laten in een officiële verklaring weten 'ontzet' te zijn over de 'schandelijke' aanval.
- Sinds **september 2015** wordt Palestina door 136 van de 193 lidstaten van de Verenigde Naties erkend, echter nog niet door de meeste westerse landen (zoals Nederland) en niet door Israël, dat in de Zesdaagse oorlog van 1967 een groot deel van het grondgebied van Palestina heeft bezet en sindsdien onder militaire controle houdt.
- Door een teruglopende Joodse immigratie en een Palestijns geboortecijfer dat 2 keer zo hoog ligt als het Israëliëse zijn de Arabieren inmiddels in de meerderheid.

## ALGEMEEN

- In de vereenvoudigde versie van het conflict wonen Joden in Israël (van alle Israëliërs is 10% ultraorthodox) en Palestijnen in de twee Palestijnse gebieden. Daarnaast is er een groep Joden die in afgeschermden dorpen en steden op de Westelijke Jordaanoever zijn gaan wonen, dat zijn de kolonisten. Binnen de internationaal erkende grenzen van Israël wonen ook Palestijnen (20% van de Israëlische bevolking, zij wonen in de Arabische dorpen en steden binnen Israël). Dat rijmt niet met het stereotype beeld van Israël als Joods land en dus valt deze groep Palestijnen vaak buiten de boot. Deze Arabische Israëliërs hebben een Israëlisch paspoort. Het zijn Palestijnen die niet zijn gevlucht of verjaagd na de stichting van de Staat Israël, en daar nog steeds wonen. Bij iedere grenspost en elk ander controlepunt vallen deze Arabische Israëliërs binnen de zogeheten 'racial profiling'. De methode waarmee de Israëlische veiligheidsdiensten mogelijk gevaarlijke personen identificeren. Een Arabisch uiterlijk is per definitie verdacht, met als gevolg dat deze mensen bij iedere reis uren moeten wachten, intense ondervragingen moeten doorstaan en kunnen rekenen op uitvoerige fouillering, waarbij op de luchthaven het controleren van de anus niet wordt geschuwd. Ook in het leven van alledag krijgen de Arabische Israëliërs een ander soort behandeling, bv bij sollicitaties. Tegelijkertijd zijn veel Arabische Israëliërs relatief mild in hun kritiek op Israël. Ze kunnen naar het strand, rijden over goed onderhouden wegen, zijn vrijgesteld van dienstplicht, profiteren met als de rest van het land van uitstekende zorg en kunnen stemmen (bv op een Arabische partij). Het is een dubbele moraal die vele Arabische Israëliërs verscheurt. Want het is dan niet bij wet geregeld, maar iedereen weet het: Arabieren moeten in Israël achteraan aansluiten.
- Sinds de militaire bezetting van het gebied in 1967 hebben zich op de Westoever en in het geannexeerde Oost-Jeruzalem meer dan een half miljoen Joodse kolonisten gevestigd. Allemaal illegaal volgens internationaal recht, maar Israël betwist dat. In ommuurde en zwaar bewaakte dorpen en steden wonen de kolonisten vlak naast de bijna 3 miljoen Palestijnen op de Westoever. Maar van werkelijk samenleven is geen sprake.
- In zijn rapport over de mensenrechtensituatie, uitgebracht op 21 januari 2008, bericht prof. **John Dugard** dat al bijna 40% van de Westoever in beslag wordt genomen door nederzettingen, met inbegrip van buitenposten, militaire gebieden en slechts voor Israëli's toegankelijke natuurterreinen. Dugard beweert dat Israël op de Westelijke Jordaanoever een vorm van apartheid heeft ingevoerd die in het destijds Zuid-Afrika nooit bestaan heeft. Ook **Uri Averbach**, nestor van de critici in Israël zelf en oprichter van Gush Shalom/Vredesplatform, maakt vergelijkingen met Zuid-Afrika onder het apartheidsregime. In de geschriften van **Jeff Halper** (gelieerd aan de Israeli Committee Against House Demolitions/ICAHD) vinden we veel terug van hetgeen Averbach heeft betoogd. **Desmond Tutu** heeft intussen bij herhaling verklaard dat het onrecht dat het Palestijnse volk te verduren heeft ergers is dan wat de zwarte bewoners van zijn land ooit hebben meegemaakt. Ook Nobel prijswinnaar **Jimmy Carter** verhef meermalen zijn stem en schreef een boek over Palestina. En professor **Avi Shlaim**, hoogleraar in Oxford, betitelde in de Guardian "de bezetting van de Westoever en vanaf Gaza vanaf 1967 als een zionistisch koloniaal project dat alles van doen had met gebiedsuitbreiding".
- In Israël is wettelijk vastgelegd dat 93% van het land alleen gebruikt en bewoond mag worden door Israëli's. De overige 7% is particulier eigendom. Bovendien kunnen Israëli's land pachten voor een periode van tientallen jaren, terwijl Palestijnen slechts een contract kunnen krijgen van een jaar. Ook de juristen op kantoor komen steeds meer tot de conclusie dat de langdurige bezetting langzamerhand is veranderd in een apartheidssysteem. In 1994 kwam dit systeem in Zuid-Afrika tot een einde. In Palestina wordt het sinds die tijd steeds zichtbaarder.



- Sinds Sharon aan het hoofd van de Israëlische regering staat (2001 – 2006), zijn in de bezette gebieden 54 nieuwe nederzettingen gebouwd.
- De Israëlische vredesorganisatie **Peace Now** rapporteerde in augustus 2008 dat Israël in de eerste helft van 2008 de bouwactiviteiten in nederzettingen bijna had verdubbeld t.o.v dezelfde periode in 2007.
- Het nederzettingenbeleid gaat al tientallen jaren door. Dat het een ernstig vergrijp oplevert tegen het geldende internationale recht betwist buiten Israël zelf vrijwel niemand meer. Artikel 49 van de Vierde Conventie van Geneve, tot stand gekomen in 1948 en ook door de staat Israël geratificeerd, verbiedt zulk beleid. Op grond van die verdragsbepaling heeft de Veiligheidsraad van de VN in **resolutie 465** de nederzettingenpolitiek gebrandmerkt als een flagrante schending van de Geneefse Conventie. Op 9 juli 2004 heeft het Internationaal Gerechtshof zich in gelijke zin uitgesproken. De Conventie is duidelijk, de uitspraak van de Veiligheidsraad evenzeer en het oordeel van s 'werelds hoogste rechter ook. Toch laat Israël zich hieraan niets gelegen liggen. Het bouwen en uitbreiden van settlements is steeds doorgegaan, onverminderd, zelfs in een zich versnellend tempo.
- De **economie** van de bezette Palestijnse gebieden verkeert in een belabberde staat. Dat komt mede doordat **verkeer en vervoer** daar ware belemmeringen ondervinden. Van de Westoever -van een Palestijnse staat zou die het naar omvang belangrijkste bestanddeel worden – is al bij al nog nauwelijks meer dan 60% voor Palestijnen toegankelijk. En dat is geen aaneengesloten gebied meer: het is verbrokkeld doordat het wordt doorsneden door Israëlische wegen en andere infrastructurele projecten van de bezettende macht. In zijn rapport van januari 2007 meldde prof. Dugard dat er eind december 2006 540 controleposten (checkpoints) en andere wegversperringen op de Westoever waren, zoals blokkerende bergen aarde, betonblokken en greppels. En er zijn allerlei voorschriften die het de Palestijnen verbieden of ernstig bemoeilijken om te **reizen**.
- Eén op de tien Palestijnen is in dienst van Israëliërs, zo berekende het Palestijnse Bureau voor de Statistiek. Een getal waarmee aanhangers van de kolonisatie graag schermen, want wie goederen van de Westoever boycot, zorgt indirect voor minder Palestijnse banen. Op de lange termijn dragen deze banen echter niets bij aan de Palestijnse economie. Sterker nog de constructie zorgt ervoor dat de Israëlische grip op het bezette gebied met de dag verstevigt.
- Met uitzondering van Jimmy Carter en George Herbert Walker Bush, vader van de president van 2000-2008, hebben alle **Amerikaanse presidenten** Israël onvoorwaardelijk gesteund in politiek, militair en financieel opzicht.
- Als Europeaan verzet Dries van Agt zich tegen de ontrecting, zelfs dehumanisering van de Palestijnen. Want Europeanen dragen een tweevoudige verantwoordelijkheid voor de tragedie die zich aan hen voltrekt. Na de Eerste Wereldoorlog hebben de Britten en Fransen het Ottomaanse Rijk onder elkaar verkaveld. Alle brokstukken van dat rijk zijn te enigere tijd soevereine staten geworden, behalve Palestina. De Britten hebben -om hen moverende redeneren- in 1917 beloofd (Balfour-verklaring) dat daar een Joods Nationaal Tehuis zou komen. De inheemse bevolking van Palestina is daarover nooit geraadpleegd en aan haar werd geen enkelvooruitzicht geboden. Zo werd de kiem gelegd voor een verscheurend en nog steeds onoplosbaar gebleken conflict. De totstandkoming van de Joodse staat Israël, vlak na de Tweede Wereldoorlog en overrompelenderwijs, kan niet los worden gezien van de Holocaust. Deze heeft zich in Europa voorgedaan. Het blameert Europa dat het toelaat dat anderen, de Palestijnen, hiervoor de rekening gepresenteerd krijgen.
- De Israëlische propaganda is uiterst professioneel, vernuftig en doeltreffend. Terwijl van de Palestijnse kant weinig wordt aangeleverd. De Palestijnen hebben geen voorlichtingsapparaat

en waren en zijn dus weerloos op het informatiefrent. Allen door Israël gevoerde oorlogen zijn door het Israëlische PR netwerk voorgesteld als reactief, in zelfverdediging gedaan, met Israël in de positie als belaagde slachtoffer.

- Journalist Fisk heeft het over de semantische ijsberg die de journalistiek verpletterd. Zoals de term 'nederzettingen'. Dit is een verhullend woord. Wanneer Israëli's zich meester maken van Palestijns land, dan is dat koloniseren. Een paar jaar geleden werd een nog doorzichtiger schaamlap in gebruik genomen. 'Jewish neighbourhood' (buurt of wijk) werd de nieuwste benaming. Dit woordgebruik houdt verband met met de in Israël breed ondersteunde claim dat de bezetten gebieden -zeker Oost-Jeruzalem en de Westoever (Judea en Samaria)- eigenlijk bij Israël horen.
- In het woordgebruik aan Israëlische zijde worden Palestijnen vaak dieren genoemd: sprinkhanen, kakkerlakken, krokodillen of zomaar dieren, onmensens dus.
- **Bijna kritiekloze aanhankelijkheid aan Israël / pro Israël houding:**
  1. Holocaust. Het heeft tot lang na de bevrijding geduurd voordat het besef zich verbreidde dat de Nederlanders, in vergelijking met andere Europeanen onder dezelfde bezettingen, nogal zijn tekort geschoten in het zoveel mogelijk beschutten van hun joodse medeburgers. Nu willen we het destijdse falen compenseren met positieve daden jegens de Joodse staat Israël.
  2. Christelijke opvoeding. Vooral met mensen met reformatorische komaf zijn met de bijbel opgegroeid. Opvoeding en onderwijs, in het bijzonder het Oude Testament, hebben niet alleen ingescherpt dat Jezus Christus is voortgekomen uit het joodse volk, maar ook de notie bijgebracht dat dit het door God uitverkoren volk is. En dat Hij het joodse volk heeft beloofd dat het zich weer meester zal kunnen maken van het land van de aartsvaders en de profeten. Al hebben de teksten in de heilige boeken hieromtrent verschillende interpretaties gekregen, voor velen heeft het streven van de staat Israël naar gebiedsuitbreiding een Bijbelse fundering.
  3. Daarbij komt nog dat bijna iedereen in ons land er beducht voor is te worden beticht van antisemitisme.

## STEDEN/GEBIEDEN

### Gazastrook

- De Gazastrook is 41 km lang en 6 tot 12 km breed. Twee keer zo groot als Texel. Door de enorme vluchtelingenstroom groeide de bevolking in 1948 in een paar maanden van 35.000 naar 170.000 mensen. Na de oorlog werd de strook bestuurd door de Egyptische militaire autoriteiten. In 1956, tijdens de Suez-crisis, bezette het Israëlische leger het gebied voor korte tijd. Tien jaar later kwam het leger terug, deze keer om te blijven. In dit kleine gebied wonen bijna anderhalf miljoen Palestijnen. Er heerst schrikbarende werkeloosheid en diepe armoede. Bijna 80% van de Gazanen leeft onder de armoedegrens. De Gazastrook is aan alle kanten ingesloten. De Israëlische marine bewaakt de zeegrens, Palestijnse vissers mogen nauwelijks de zee op. De landgrenzen zijn helemaal omheind. Van de voorzieningen van bijna alle benodigdheden, zelfs van essentiële levensbehoeften, zijn de Gazanen op invoer van buitenaf aangewezen. De blokkade die Israël al jarenlang aan de strook oplegt veroorzaakt dan ook vreselijk leed.
- Hamas beheerst nagenoeg alles in Gaza. Hamas is een onoverzichtelijke beweging idee is ontstaan als afsplitsing van de Moslimbroederschap. Wie handel wil drijven heeft vrienden bij Hamas nodig, rechters zijn zonder uitzondering Hamas-sympathisanten, de politie is zelf door Hamas gerekruteerd en ook het onderwijs staat onder scherp toezicht van de islamitische beweging. Een uitzondering hierop zijn de scholen zijn de scholen die onder het bewind staan van de Verenigde Naties. Een derde van het onderwijs valt onder VN-vlag. Bij alle andere scholen is een schoolhoofd zonder stevige Hamas-band en nauwelijks voorstelbaar. Hamas publiceert zelfs eigen lesmateriaal. Hierin wordt Israël niet erkend en de vredesakkoorden die Israël en de Palestijnen in Oslo hebben gesmeed, staan niet eens vermeld. Uit ideologische overwegingen probeert Hamas de geschiedenis te herschrijven. Op de Westelijke Jordaanoever, het andere Palestijnse gebied, is politieke invloed op het onderwijs ook te vinden.
- Rafah is een vluchtelingenkamp in het zuiden van Gaza dat sinds de Palestijnse vlucht in 1948 is uitgegroeid tot een volwaardige stad.

### Hebron

- In 1997 verdeelt het Hebron protocol Hebron in 2 zones. Israël houdt het historische centrum van de stad in handen. Ondanks protesten begint Israël met de bouw van een nieuwe nederzetting, Har Homa, ten zuidoosten van Jeruzalem.
- De stad ligt midden in bezet gebied op de Westelijke Jordaanoever. Er wonen circa 170.000 Palestijnen, van wie zo ongeveer 35.000 in het oudste deel van de stad. In dat deel van de stad heeft zich een aantal kolonisten gevestigd, aanvankelijk 500, nu ongeveer 800. Ze wonen in huizen bovenop de heuvels. De kolonisten in Hebron behoren tot de meest militante voorvechters van groot-Israël. Op basis van een ideologie met leidende gedachte: *"Op het land dat eertijds Judea en Samaria was hebben wij het uitsluitende recht en Hebron is een Joods stad die in het verleden in vreemde handen is geraakt. Dat land en die stad zijn ons ontnomen en die moeten we terug zien te krijgen, desnoods kwaadschiks."*
- Hebron is beroemd omdat hier het graf (Grot) van de Patriarchen bevindt. De aartsvader Abraham zou daar rusten in afwachting van zijn wederopstanding. De crypte ligt onder de koepel van een heiligdom dat thans is gescheiden in een gedeelte voor Joodse bedevaartgangers en een voor islamitische. Voor de belijders van beide godsdiensten is Abraham de eerste profeet. Op 25 februari 1994 heeft zich in deze Ibrahimmoskee een dramatische schietpartij voorgedaan. Tijdens het vrijdaggebed kwam de Israëlische kolonist **Baruch Goldstein** binnen en begon onverhoeds op de neergeknielde moslimgelovigen te

schieten. 29 moslims vonden de dood. De inwoners van Hebron werden collectief gestraft en moesten 2 maanden binnen blijven.

- Het Israëlische leger, in Hebron krachtig aanwezig, treedt tegen wandaden van kolonisten nauwelijks op. Het gedooft crimineel gedrag en maakt zich zelf ook schuldig aan gewelddaden tegen Palestijnen volgens B'Tselem. In juni 2004 exposeerden zo'n zestig ex-militairen uit het Israëlische leger schriftelijke getuigenissen en foto's over hun militaire dienstdienst in de stad Hebron op de Westelijke Jordaanoever. Deze tentoonstelling leidde tot de oprichting van Breaking the Silence. De organisatie beschouwt het onthullen van de waarheid achter het beleid van het Israëlische leger als een morele verplichting en een noodzakelijke voorwaarde voor een rechtvaardiger samenleving.

### Ramallah

- Van Nabloes naar Ramallah is een rit van 1 uur. Onder het Jordaanse bewind was Ramallah een vakantieoord. Samen met Bethlehem en oost-Jeruzalem is Ramallah een van de centra waar het grootste deel van de Palestijnse christenen woont. In de buurt ligt het dorp Bir Zeit, letterlijk de oliebron, met de grootste universiteit van de bezette gebieden.
- Ramallah, de facto de hoofdstad van de Westelijke Jordaanoever.

### Nabloes

- Qabr Yusuf is de plek waar de meeste Israëlische soldaten en Joodse kolonisten zijn. Het verhaal gaat dat aartsvader Jozef in Qabr Yusuf ligt begraven. De tombe is in de 19<sup>e</sup> eeuw opgeknapt. Pas in de jaren 80 van de vorige eeuw kwamen Israëlische kolonisten de plek opeisen. Tot die tijd was de plek een maqam, een plek waar een islamitische heilige werd geëerd. Sinds 1995 is Qabr Yusuf een van de punten rondom Nabloes waar het leger de aanvoerwegen en de nederzettingen controleert.
- Nabloes is de plaats waar Abraham zijn eerste altaar zou hebben gebouwd., waar de aartsvader Jozef ligt begraven en waar de Jacobsbron is, het is ook de plek waar het verhaal van de barmhartige Samaritaan zich zou hebben afgespeeld. Tegenwoordig wonen op Jabal a-Tur een paar honderd Samaritanen. Voor hen is de berg heilig. Zij geloven dat Abraham op deze berg, i.p.v. in Jeruzalem, zijn zoon heeft geofferd. Ook denken zij dat hier het graf van Mozes ligt en dat Adam uit deze berg is geboren.

### Jeruzalem

- Het Israëlisch parlement annexeert Oost-Jeruzalem tijdens de Arabisch-Israëlische Oorlog van 1967 en breidt de grenzen van de stad sterk uit. De Veiligheidsraad bepaalt in **resolutie 252** (27 juni 1967) dat de 'annexatie' ongeldig is.
- Tot voor kort waren alle ambassades gevestigd in Tel Aviv. [Onlangs](#) is de Amerikaanse en Guatemalaanse ambassade naar Jeruzalem verhuisd. De verhuizing vanuit Tel Aviv vloeit voort uit de controversiële beslissing van de Amerikaanse president Donald Trump om Jeruzalem te erkennen als hoofdstad van Israël.
- Het oude door de Ottomanen ommuurde centrum van Jeruzalem is verdeeld in 4 wijken: een Armeense, christelijke, een joodse en een moslimwijk. Door laatstgenoemde lopen elke vrijdagmiddag honderden gelovigen naar de Aqsa moskee. Aan het einde van de straat bij Bab al-Zahra, de Bloemenpoort die in andere talen is vernoemd naar Koning Herodotus, hebben ultraorthodoxe kolonisten aan het begin van de jaren 70 een groot aantal huizen in bezit genomen. Zij werden hierbij geholpen door de Israëlische regering en de gemeenteraad. Ook nu nog worden Palestijnen uit de oude stad verdreven om kolonisten, met financiële steun uit

de Verenigde Staten, te kunnen huisvesten. Dit is ook terug te zien in andere Palestijnse wijken in de stad, zoals Sheikh Jarrah, Silwan, Ras Al-Amud en Jabel Mukaber, waar de kolonisten samen met het Israëlsche leger straten en buurten terroriseren.

- De Rotskoepel is een heiligdom dat eind 7<sup>e</sup> eeuw is gebouwd. Een gouden koepel vormt het dak. Volgens de overlevering is de rots de plek waar Abraham zijn zoon moest offeren en vormt zij de eerste trede van de trap die de profeet Mohammed tijdens zijn nachtelijke reis, Isra'wa Mi'raj, besteeg op weg naar de hemel. Daar ontmoette hij de aartsvaders, andere profeten en uiteindelijk God. Hier werd de profeet en de gelovigen het gebod opgelegd dagelijks 5 keer te bidden. De Rotskoepel is omgeven door 8 bogen en ligt aan een groot plein. Aan de andere kant van het plein staat de Aqsamoskee.
- Uit de Last van Khalil (Tineke Bennema):
  - o de klaagmuur is een overblijfsel van de westelijke muur van de joodse tempel die de Romeinen in 70 n.C. vernietigden (herdenking diaspora).
  - o Voor moslims is de Haram-al-Sharif (ofwel Tempelberg) het belangrijkste heiligdom in Palestina waar de Rotskoepel en de Aqsamoskee staan.
- Vanuit Jeruzalem (de gedroomde hoofdstad van een toekomstige Palestijnse staat) kun je met de bus naar Palestijns gebied via grenspost Qalandia. Het is de grootste grensovergang op de Westoever. Jeruzalem-Ramallah is een van de weinige directe verbindingen tussen Israël en het bezette Palestijns gebied achter de afscheidingsmuur.
- Vlakbij de Oude Stad ligt de L-vormige toegangspoort van Jaffa Gate, 1 van de 7 ingangen van de Oude Stad die nog in gebruik zijn.
- In de wijk Beit Hanina wonen de Jerusalemities, de Palestijnen die in het geannexeerde Oost-Jeruzalem door Israël gedoogd worden zolang ze kunnen aantonen dat ze daar ook daadwerkelijk verblijven. Dit gedeelte van de stad (inclusief klaagmuur) werd in 1967 (Zesdaagse oorlog) door Israël veroverd op Jordanië. Als stille getuigen van de felle strijd die werd uitgevochten met de Jordaniërs, zijn hier en daar nog diepe kogelgaten te vinden in het zandkleurige Jerusalem stone waarmee de huizen van de binnenstad zijn gebouwd.
- De Jerusalemities hebben een permanente verblijfsvergunning, maar geen Israëlsch paspoort, wel het recht om te stemmen tijdens lokale verkiezingen, maar niet tijdens landelijke verkiezingen, en wel de mogelijkheid om te reizen, maar niet om langere tijd weg te blijven. De internationale gemeenschap beschouwt Oost-Jeruzalem als geannexerd gebied, maar Israël betwist dit. Volgens het officiële Israëlsche standpunt is het gehele Jeruzalem de hoofdstad van de staat.
- Er is een moderne tramlijn die van de holocaustherdenkingsplaats Yad Vashem aan de westkant vlak langs de Oude Stad loopt en uiteindelijk naar het oostelijke deel van de stad voert. Daar, in Oost-Jeruzalem, is een aantal haltes in Palestijnse wijken voordat de tram de nederzettingen Pisgat Ze'ev en French Hill bereikt. Bij halte Munitieheuvel voerden de Jordaniërs en Israëliërs in 1967 de zwaarste gevechten en er staat tegenwoordig een herdenkingsmonument. Bij de tramhalte aan de rand van Shimon HaTzadik wonen hoofdzakelijk ultraorthodoxe joden. Bij de halte Damascuspoort stappen voornamelijk toeristen op.

## SLACHTOFFERS (bron B'Tselem en Anja Meulenbelt)

### **Periode 1<sup>e</sup> intifada (1987 -1993):**

- 1100 Palestijnen dood
- 164 Israëli dood

### **Periode 29 september 2000 t/m 26 december 2008**

Palestijnse gebieden:

- 4792 Palestijnen gedood door bezettende macht, waarvan 953 kinderen
  - 45 Palestijnen gedood door Israëlische burgers
  - 69 Palestijnse doden in Israël, waarvan 3 kinderen
- Exclusief 1300 gedode Palestijnen in Gazaoorlog (27 december 2008 - 18 januari 2009)*

Israël

- 482 Israëli's gedood in bezette gebieden, waarvan 39 kinderen
- 580 Israëli's gedood in Israël, waarvan 84 kinderen

### **2007**

- Palestijnen hebben 7 Israëlische burgers gedood, 2 door aanvallen vanuit Gaza.
- Israëlische strijdkrachten doden 373 Palestijnen, waarvan bijna 300 in Gaza.

### **2008 (Gazaoorlog)**

- Meer dan 1400 Palestijnen gedood, waarvan 300 kinderen
- Meer dan 5300 Palestijnen gewond, tenminste 22.000 gebouwen zijn vernietigd of beschadigd (bron Amnesty International, maart 2009), geschat wordt dat 80% van de landbouwgrond is verwoest. Het Rode Kruis vroeg 3 januari 2009 toegang voor een veilige doorgang van ambulances, maar kreeg deze pas 7 januari 2009. Premier Balkenende sprak in een tv-interview begrip uit voor het optreden van Israël: 'Israël moet wel ingrijpen'.
- 13 Israëliërs zijn gedood (3 burgers en 10 militair), 148 gewonden

### **Geweldsescalatie november 2012**

- Tussen 14 en 21 november 2012 breekt een geweldsescalatie (om het woord minioorlog maar te vermijden) in en rond Gaza. Operatie Pillar of Defence (Verdedigingszuil). De VN houden de eindstand op 6 omgekomen Israëliërs en zo'n 150 Palestijnen, van wie meer dan 100 burgers. Israël claimt meer dan 200 gewonde burgers te hebben, aan Palestijnse kant zijn er dat bijna 1.000.

### **Geweldsescalatie zomer 2014**

- Operatie Protective Edge (Beschermd Oever) met grondinvasie (die in 2012 uitbleef). Een bloedbad is het gevolg: meer dan 2.000 Palestijnen, 72 Israëliërs en een Thaise gastarbeider komen om. Gaza wordt in de as gelegd.